

УДК 130.2:141.78

Озерова Т.Ю.

Донецкий национальный университет экономики и торговли им. Михаила Туган-Барановского, м. Донецк, Украина,
e-mail: TatyanaVelaskes@gmail.com

ЦІННІСНИЙ ДИСКУРС У КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПАРАДИГМИ

Ozerova T.Yu.

Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky, Donetsk, Ukraine,
e-mail: TatyanaVelaskes@gmail.com

DISCOURSE OF VALUES IN THE CONTEXT OF POSTMODERN CULTURAL PARADIGM

***Мета.** Актуалізація та аналіз проблеми трансформації аксіології в сучасному суспільстві перехідного типу в контексті постмодерної світоглядної парадигми.*

***Методика.** Проведено аналіз сучасної культурно-світоглядної ситуації в Україні і у світі, зокрема основні проблеми сучасної цивілізації, пов'язані з глобалізацією, мультикультуралізмом, розвитком постіндустріальних явищ в економіці та ін. Розглянуто постмодерну рефлексію як реакцію на сучасну світову ситуацію та прогнозовано можливі шляхи вирішення аксіологічної проблеми через призму постмодерної парадигми.*

***Результати.** Проведене дослідження довело, що сучасний стан цивілізації можна характеризувати як своєрідну точку біфуркації соціального і духовного розвитку, перспективи виходу з якої значно залежать від домінуючої моделі інтерпретації того, що відбувається. Тому створення «проекту постмодерну» передбачає високу відповідальність автора: ним задається спосіб моральної легітимації майбутнього. Динаміка суспільної свідомості в незахідних країнах, її розвиток від модерну до постмодерну, а також, як наслідок цієї трансформації, її вираження в соціальній сфері, які можуть бути проінтерпретовані як постмодерністські індикатори, обумовлюють необхідність з'ясування вихідних моментів, що послужили своєрідним індикатором сьогодишньої ситуації, одночасно об'єктивних і суб'єктивних факторів, що викликають співіснування премодерну, модерну і постмодерну в незахідних країнах. Тому виявлення та осмислення отриманих результатів може стати однією з цеглин у фундаменті створення оновленої, відповідної часу аксіології.*

***Наукова новизна.** Розглянуто проблеми сучасної цивілізації крізь призму філософської рефлексії постмодерну та визначено основні тенденції розвитку світоглядно-духовних та культурологічних засад світу з точки зору аксіологічної проблематики.*

***Практична значущість.** Прагматична сторона цього дослідження полягає в можливості застосування отриманих результатів для подальшої розробки сучасної аксіології та впровадженні її в життя в суспільстві для вирішення глобальних проблем сучасності.*

***Ключові слова.** Аксіологія, цінності, постмодернізм, сучасне суспільство, соціальна реальність, трансформація сучасної аксіології.*

Постановка проблеми. Серед численних проблем, з якими сучасна цивілізація зіткнулася в останній чверті ХХ ст., сміливо можна відзначити екологічну або ядерну загрозу, бідність або вичерпання запасів енергоносіїв. Але не варто випускати з уваги таке питання, яке все більш загострюється, як глобальна невизначеність шляхів розвитку світової цивілізації, фундаментальних основ політики, яка змогла б забезпечити гармонійний розвиток як різноманітного світового співтовариства в цілому з властивими

йому суперечливими інтересами, так і кожного з окремих товариств, в рамках яких теж накопичується потенціал різного роду розходжень і відцентрових тенденцій.

Спроби реального введення рівноправності в міжнародних відносинах насправді породили гострі конфлікти з приводу встановлення справедливого світового порядку, спроби побудови суспільств, в яких максимально поважалися б права людини, призвели до виникнення мультикультуралізму і повної невизначеності щодо прийнятних засобів забезпечення внутрішньої єдності і необхідної уніфікованості таких товариств. Можна обґрунтовано стверджувати, що від прогресу вирішення саме цих проблем залежить вирішення решти проблем людства.

Слід зазначити, що такий стан справ у сучасному соціумі зумовлений дією потужних суспільних факторів, таких як стрімке поширення постіндустріальних явищ в економіці, тенденцій до побудови відкритих, соціально орієнтованих суспільств, трагічний досвід тоталітаризмів ХХ ст. тощо. Саме це робить актуальним осягнення всіх цих факторів і ефективно вирішення породжених ними проблем вимагає нових підходів, вимагає мислення, яке відповідало б зміненим реаліям. Отже, **метою** цього дослідження є аналіз аксіологічного дискурсу в просторі постмодерної культурної парадигми.

І, звичайно, подібні фактори знайшли своє відображення в сучасній філософській рефлексії. Філософською відповіддю на ці явища було виникнення концепцій радикального плюралізму (60-70-ті рр.), які незабаром призвели до гучних дискусій постмодерну (кінець 70-х-80-ті рр.).

Саме постмодерна філософська рефлексія звернулася до пошуку шляхів звільнення потенціалів унікального та неповторного і досягнення універсального консенсусу, створення спільного простору для взаєморозуміння представників різних культурних традицій.

Безпосередньо дослідниками постмодернізму є такі визначні зарубіжні філософи і соціологи, як З. Бауман, Ж. Бодріяр, Дж. Ваттімо, В. Білий, Е. Гідденс, У. Зоннеман, Ф. Джеймсон, Д. Кампер, П. Козловскі, Ж.-Ф. Ліотар, М. Мюллер, І. Хассан та ін.

У зв'язку із цим сучасний етап розвитку культури характеризується несприйняттям масштабних теорій, трансконтекстуальних понять істини і загалом якихось претензій на істину. Саме ці характеристики визначають цей період розвитку сучасної цивілізації як постмодерний. Для більш чіткого розуміння специфіки сучасної соціальної реальності і особливостей її конструювання необхідно розглянути варіанти прийнятої інтерпретації терміна «постмодерн».

Постмодернізм – поняття, використовуване сучасною наукою для визначення типу існування суспільства, філософії. Згідно одного з варіантів, постмодернізм являє собою епоху розвитку мислення, а не соціальної реальності (Кюнг, Бауман). Панівний зараз постмодерністський стиль мислення кидає виклик класичним уявленням про світ.

Тим не менше, він не тільки володіє парадигмальним статусом, але й виконує в сучасній культурі споконвічно властиві філософії функції. «Постмодерн – стан сучасної культури, що включає в себе передпостнекласичну філософську парадигму, допостмодерністське і безпосередньо постмодерністське мистецтво, а також масову культуру цієї епохи» [4, с. 425].

«Постмодернізм – напрямок сучасного філософствування, змістовно та ціннісно позиціонує себе поза рамками класичної та некласичної традицій як постнекласичної філософії» [4, с. 425].

Поняття «постмодернізм», на думку І.С. Скоропанова, застосовується для позначення нового періоду в розвитку культури, стилю постнекласичного наукового мислення, різних течій постнекласичної філософії [9].

Крім цього, постмодернізм розуміється і як новий художній стиль, і як нові напрямки в усіх видах мистецтва, а також як художньо-естетичні системи, які склалися в

XX столітті. Постмодернізм як філософсько-культурне явище акцентує свою увагу на новому, сучасному типі суспільства, на соціальній реальності, на розумінні цієї реальності людиною як індивідом, а не представником соціальної спільноти. Таким чином, за основу дефініції постмодернізму автором приймається визначення посмодерну О.Б. Вайнштейна як «глобального стану цивілізації останніх десятиріч, всієї суми культурних настроїв і філософських тенденцій» [2, с. 4].

Розглядаючи постмодернізм з точки зору філософської рефлексії, необхідно зазначити, що теоретичну основу йому дали постструктуралісти, такі як Ж. Деррида, Ж. Дельоз, Р. Барт, Ю. Кристева, Ф. Гваттарі, М. Фуко та ін. Представники постструктуралізму розкрили в своїх роботах в 60-ті роки XX століття початок кризи філософії і культури в цілому. У цей період спостерігався підрив віри в авторитети, в існуючі уявлення, піддавалися критиці усталені поняття: часу, простору, абсолютної істини, детермінізму та ін.

Зазнавали критики будь-які концепції, погляди, теорії, які претендували на монополізацію філософської, наукової або культурної думки. Для постмодерністської філософії характерним «є байдужість до критики, заперечення теоретизування та оцінки» [12, с. 3]. Постмодернізм можна сміливо вважати одним з найбільш значущих загальнокультурних явищ другої половини XX-початку XXI ст. Він вплинув на всі сфери життєдіяльності сучасного суспільства – як матеріальні, так і духовні.

І, незважаючи на існуючу думку деяких теоретиків, що постмодернізм нібито вже давно втратив свої головні позиції і сьогодні являє собою досить слабке і несуттєве явище, які дотримуються думки, що в плані вивчення тенденцій розвитку сучасної історіографії сучасні здобутки постмодерністів є нецікавими, проблема постмодернізму, як і раніше, залишається актуальною, однією з найбільш обговорюваних у наукових колах протягом ось уже декількох десятиліть. Існує безліч абсолютно протилежних думок з приводу цінності та актуальності постмодерну. Об'єктивно обґрунтована оцінка постмодернізму виразно ускладнюється ще й тим, що він не є завершеним явищем. Це є зовсім природним в силу того, що постмодерн не може зжити себе, тому що в ньому знаходить відображення весь комплекс виразно суперечливих і складних реалій сучасної соціальної реальності.

Усе зазначене і становить труднощі неупередженого аналізу та оцінювання світогляду такої історичної епохи, яка перебуває у стадії становлення, постійної зміни і коректування своїх базових напрямків та тенденцій розвитку. Істотні труднощі, які виникають сьогодні в контексті визначення постмодернізму, з'ясування його сутності та специфіки, немало пов'язані з його потенційною багатоплановістю, варіативністю.

Мова йде про те, що постмодернізм як такий не є якоюсь єдиною, цілісною теорією. Тільки у сфері філософії він включає в себе цілий спектр різних за своєю спрямованістю ідейних течій, до яких, поряд з постструктуралізмом Р. Барта, Ф. Гваттарі, Ж. Дельоза, Ж. Деррида, М. Фуко, може бути віднесена французька «нова філософія», представлена іменами А. Глюксмана, Б.А. Леві, Ж.П. Долле, Г. Лярдро, К. Жамбила та ін.; близькі за духом до постмодернізму теоретичні будови Р. Рорті, П. Вірлію, О. Маркварда, а також соціологічні теорії Д. Белла і О. Тоффлера. Слід зауважити, що яким би чином не різнилися між собою різні версії постмодернізму, аж до їхньої повної альтернативності, вони можуть розумітися як не взаємовиключними, а скоріше, додатковими одна до одної. Тим самим визнається законність претензій кожної з них на рівноправне і повноцінне існування.

Безліч різнопланових трактувань постмодерну являє собою не тільки досить велику кількість інтерпретацій, але й варіанти того, чим може виявитися постмодерн в історичній перспективі. Що стосується сучасного стану цивілізації, то її можна характеризувати як своєрідну точку біфуркації соціального і духовного розвитку, перспекти-

ви виходу з якої значним чином залежать від домінуючої моделі інтерпретації того, що відбувається. Тому створення «проекту постмодерну» передбачає високу відповідальність автора: ним задається спосіб моральної легітимації майбутнього.

Цілком природною сприймається негативна оцінка культури постмодерну представниками вже сформованих (традиційних) систем моральності, для яких постмодерн являє собою приниження всіх колишніх цінностей і регулятивних механізмів моралі.

Раціонально-теоретична критика аксіоетичних вчень епохи модерну, а також усієї класичної культури, заснованої на метанарраціях, як прямо, так і непрямо показує неспроможність як модерної, так і традиційної моральності для вирішення принципово нових духовно-аксіологічних проблем, з якими зіткнулася сучасна цивілізація.

Наприклад, наявність невирішених проблем прикладної аксіології в науці, соціумі і ін. значно пов'язана з неможливістю остаточного їхнього вирішення на базі встановлених класичних теоретичних рефлексій і практик. На цьому тлі поступово вимальовується принципово нова і незалежна аксіологія товариств постмодерну, яку можна реконструювати як самостійну систему зі специфічним способом регуляції та нормативно-ціннісною структурою. Принципові відмінності аксіології постмодерну від попередніх (класичних) систем пов'язані з формуванням нових суб'єктів моралі, а значить нового типу моральної регуляції, що спричиняє і зміну нормативно-ціннісної структури свідомості індивіда. Виникають нові ціннісні поняття і норми, а колишні їхні дефініції не стільки розпадаються, скільки змінюють своє змістовне наповнення, структуру і статус.

Загальна ціннісна орієнтація постмодерну може характеризуватися як постматеріалізм або постутилітаризм. І хоча постматеріалістичні цінності не обов'язково тотожні нематеріалістичним, сучасна цивілізація дала цілим поколінням таке почуття безпеки, яке дозволило їм цінувати не кількість матеріальних благ, а якість життя, самореалізацію і почуття ідентичності, в результаті чого «перехід до постіндустріального устрою знову виведе духовні цінності на перший план» [6, с. 55]. Мова не йде про відновлення традиційних релігій, про зростання уваги до одвічних екзистенціальних проблем сенсу життя [6, с. 259-260].

Інші автори налаштовані більш радикально: «захід модернізму і початок століття постмодернізму можуть провіщати відродження ортодоксального християнства» [2, с. 61]. Згідно з однією із версій, постмодерн справді може обернутися розквітом фундаменталізму різного роду, в тому числі аксіологічного традиціоналізму, хоча з більшою ймовірністю традиційні норми та принципи продовжать своє функціонування в новому ціннісному контексті. Зокрема, колективізм і індивідуалізм, які виступали як альтернативні моральні принципи, утворили тепер несуперечливий поведінковий комплекс.

«Цінність – не властивість будь-якої речі, а сутність і одночасно умова повноцінного буття об'єкта» [10, с. 507]. Але, говорячи про аксіологічну проблематику сучасного суспільства, не можна випускати з уваги такий соціальний конструкт, як наука. Очевидно, що на сьогоднішній день є доведеним факт ціннісної навантаженості природничих наук.

Якщо розглядати науку в соціокультурному контексті, то відносно легко виявляється залежність будови знання, методів його отримання і організації, критеріїв науковості пізнання і знання від цінностей і норм культури. І саме філософія може бути сполучною ланкою між досягненнями науки і громадськими аксіомами. Адже вона (філософія) як метатеоретичний фундамент сучасного наукового знання покликана регулювати адекватність розвитку науки і суспільних ідеалів.

Ідеали і норми наукового дослідження входять в тканину наукового знання і пізнання. Визнаним є факт наявності внутрішньонаукових цінностей і норм. Але така природа норм залишається відкритою проблемою. Зокрема, не з'ясованим є питання

про те, чи є внутрішньонаукова норма самостійним феноменом, що визначає зміст знання, або вона похідна від феномена знання. Розглядаючи варіативність подальшого розвитку цивілізації, необхідно розглянути ще один варіант розвитку подій, бо очевидним є те, що зміна цінностей на етапі переходу від техногенної цивілізації до нового стану специфічним чином призводить до актуалізації класичного, а саме, традиційного світогляду в новому варіанті.

Його рисами в новому витку розвитку виступають антропоцентризм (роль і відповідальність людини в еволюційному процесі), інтердисциплінаризм (взаємозв'язок наук як джерело критичної філософської рефлексії), культуроцентризм (центральне становище культури стосовно політики та економіки). Усі ці характеристики займають місце старого світоглядного класицизму з його суб'єктоцентризмом, наукоцентризмом, логоцентризмом. І якраз тут є поле для діалогу науки і християнської теології, де також проходить процес модернізації. Теологічна точка зору припускає, що людина подібна Богові, тому він виділений і поставлений над усіма.

У сучасній природній теології особливо сильно виражене прагнення до міждисциплінарного синтезу. І зазвичай релігія як форма культури дистанціюється від політики і економіки в тому сенсі, що вона спрямована на формування і розвиток особистості в її найбільш глибинних, тобто ціннісних вимірах. Інші відмінності, які підкреслюються В. Гінсбург, важливі в тактичному, але не стратегічному плані.

Так, не можна замінювати наукову освіту теологічною, але остання має рівні права з першою в умовах послідовного відокремлення церкви від держави. Наша позиція така, що релігії в цих умовах можуть бути союзницею науки, не навпаки. Науково-технологічне знання залишається однією з неодмінних цінностей майбутньої цивілізації, які надають їй динаміку, і воно не може бути витіснене або замінене тим знанням, яке існує всередині релігії і теології.

І, навпаки, останнє сприяє світоглядній стабільності, відтворенню моральних регулятивів і в своїх підставах не суперечить, але навіть сприяє світському гуманізму, прихильником якого є В. Гінсбург.

У сучасну світі тенденція все більшого взаємопроникнення і взаємовпливу культур сприяє розмиванню відмінностей між «своїм» і «чужим». Сьогодні можна говорити про існування всесвітньої культури, яка, на відміну від світової культури як сукупності різних культурних утворень, являє собою єдину інтегровану систему загальнолюдської культури.

Нерідко постмодерн характеризується мозаїчністю цінностей і норм, культурних фрагментів всередині національної культури, часто співіснуванням, не сумісних фрагментів культури, неоднорідним соціумом. Водночас обидві ці тенденції – глобалізація і постмодерн – виступають як характерні риси сучасності.

Аналіз постмодерну в контексті глобалізації та на тлі зазначених явищ обумовлює розгляд відносин між постмодерном і глобалізацією як двох тенденцій сучасності, що проголошують гетерогенність і гомогенність, які відповідно мають протилежну спрямованість. Динаміка суспільної свідомості в незахідних країнах, її розвиток від модерну до постмодерну, а також, як наслідок цієї трансформації, її вираження в соціальній сфері, які можуть бути проінтерпретовані як постмодерністські індикатори, обумовлюють необхідність з'ясування вихідних моментів, що послужили підґрунтям сьогоднішній ситуації, одночасно об'єктивних і суб'єктивних факторів, що викликають співіснування премодерну, модерну і постмодерну в незахідних країнах.

Це завдання ускладнюється відсутністю єдності поглядів щодо відліку «постсучасності» і тією обставиною, що її зміст перебуває у процесі свого становлення і не може в силу цього характеризуватися вже усталеною уніфікованістю. Розуміння специфіки сучасних тенденцій, так званих викликів сучасності, зокрема постмодерну і від-

повідей на них у незахідних суспільствах, дозволяє виявити суперечності і особливості цих процесів, а також зробити висновки про те, яким є світовідчуття відповідно до суспільства постмодерну.

Сучасна толерантність забезпечується новим універсалізмом, відмінним від загальності моральних вимог модерну: «формулювання позиції етичного універсалізму, заснованого на плюралізмі, постає і як можливість, і як необхідність» [1, с. 43]. Для цього одна частина інтелектуалів та громадських діячів прагне виявити якісь загальні риси всіх існуючих систем моральності і сформулювати корпус універсальних моральних принципів, погодитися з якими могли б представники самих різних культур і соціальних інститутів.

До них належить Г. Кюнг, під керівництвом якого представники провідних релігійних конфесій світу провели серію міжнародних конгресів, які завершилися прийняттям декларації про основні принципи, які об'єднують їхні моральні доктрини. Як інша основа моральної єдності людства, звісно, висувається концепція прав людини. Інша стратегія етичного універсалізму апелює до комунікативних стратегій, за рахунок яких представники різних систем моральності можуть не виробляти єдині норми, але досягти консенсусу під час ухвалення рішень. Головною цінністю виявляється збереження того морального простору, який надасть різним суб'єктам моралі можливість для співіснування.

Хоча іноді здається, що лояльність до «іншого» є настільки безмежною, що втрачається будь-яка межа між моральним і аморальним. Так, японський професор Сакамото Хякудай вважає, що «...щоб створити постмодерністську глобальну етику, ми повинні приймати і гармонізувати кожен прояв антагоністичних цінностей у світі ... Єдиним принципом має стати досягнення консенсусу будь-якими засобами, навіть якщо це здається абсурдним» [7, с. 48-49].

Нарешті А.А. Гусейнов цілком справедливо задається питанням не про конкретні норми, а про надзавдання нової моральності: «Невиявленими залишаються сенсожиттєві перспективи глобального світу, а відповідно, і глобального етосу як адекватного йому душевного ладу та стану суспільних звичаїв» [5, с. 25].

Підводячи **підсумки**, варто зазначити, що нормативно-ціннісна структура аксіології епохи постмодерну має такі характерні параметри:

– явна і якісна зміна статусу цінностей традиційної моральності (колективізм еволюціонує в комунітаризм; креативність віддає перевагу працьовитості; космополітизм доповнюється формами локального патріотизму; громадянський патріотизм змінюється культурним, національний – локальним, «ізолюючий» – «відкритим»);

– зміна статусу і якісного наповнення цінностей модерну (свобода як автономія перетворюється на свободу вибору; індивідуалізм автономної особистості заміщається індивідуалізмом модульного суб'єкта моралі; домінування матеріальних цінностей знижується під впливом нового типу духовності);

– висунення толерантності як самодостатньої моральної цінності, яка лежить в основі будь-яких взаємодій всіх приватних систем аксіології;

– формування нового універсалізму (всі системи моральності репрезентують себе в єдиному дискурсивному полі, параметри якого визначаються глобальними функціями моральності на сучасному етапі).

Таким чином, всі фундаментальні новації в історії людства (такі, як виникнення стародавніх цивілізацій, прихід світових релігій, капіталістична модернізація) несли в собі моральний сенс і містили моральну програму, як для суспільства, так і для особистості. Тому розвиток моральності епохи постмодерну – це не тільки питання процедури узгодження наявних цінностей або пошуку загальних ціннісних підстав в готових моральних кодексах, це повернення класичного питання про обґрунтування цінностей.

Список літератури / References:

1. Бенхабиб С. Притязания культуры / С. Бенхабиб. – М., 2003. – 350 с.
Benhabib, S. (2003), *Pritiazanie kultury* [Claims of culture], Moscow, Russia.
2. Вайнштейн О.Б. Постмодернизм: история или язык? / О.Б. Вайнштейн // Вопросы философии. – 1993. – № 3. – С. 3-7.
Vainshtein, O.B. (1993), “Postmodernism history or language?”, *Voprosu filosofii*, no. 3, pp. 3-7.
3. Вейз Д.Э. Времена постмодерна / Д.Э. Вейз. – [Б. м.], 2002.
Veiz, D.E. (2002), *Vremena postmoderna* [Times of postmodern].
4. Грицанов А.А. Новейший философский словарь. Постмодернизм / А.А. Грицанов. – Мн.: Современный литератор, 2007. – С. 816.
Gritsanov, A.A. (2007), *Noveishii filosofskii slovar. Postmodernizm* [Modern philosophical dictionary: Postmodern], Sovremennyu literator, Minsk, Belarussia.
5. Гусейнов А.А. Еще раз о возможности глобального этоса / А.А. Гусейнов // Век глобализации. – 2009. – № 1. – С. 16-27.
Guseienov, A.A. (2009), “One time about possibility of global etos”, *Vek globalizatsii*, no 1, pp. 16-27.
6. Инглегарт Р. Культурный сдвиг в зрелом индустриальном обществе / Р. Инглегарт // Новая постиндустриальная волна на Западе. – 1999. – С. 249-260.
Inglehart, R. (1999), “Culture change is in mature industrial society”, *Novaia postindustrialnaia volna na Zapade*, pp. 249-260.
7. Карелова Л.Б. Глобализация: японские интерпретации социокультурных процессов / Л.Б. Карелова, С.В. Чугров // Вопр. философии. – 2009. – № 7. – С. 44-53.
Karelava, L.B. and Chugrov, S.V. (2009), “Globalization japen interpretation socialcultural processes”, *Vopr. filosofii*, no 7, pp. 44-53.
8. Мальковская И.А. Глобализация как социальная трансформация / И.А. Мальковская. – М., 2002.
Malkovskaia, I.A. (2002), *Globalizatsiia kak sotsialnaia transformatsiia* [Globalization as social transformation], Moscow, Russia.
9. Скоропанова И.С. Русская постмодернистская литература: новая философия, новый язык / И.С. Скоропанова. – СПб.: Невский простор, 2001. – 416 с.
Skoropanova, I.S. (2001), *Ruskaia postmodernistskaia literature: novaia filosofii, novyi yazyk* [Russian postmodern literature: new philosophy, new language], Nevskiy prostor, St.-Perersburg, Russia.
10. Смирнов А.И. Информационная глобализация и Россия: вызовы и возможности / А.И. Смирнов – М.: Парад, 2005. – 392 с.
Smirnov, A.I. (2005), *Informatsionnaia globalizatsiia i Rossiia: vyzovy i vozmojnosti* [Informational globalization and Russia: calls and possibilityes], Published house “Parad”, Moscow, Russia.
11. Шапинская Е.Н. Постмодернизм и культура: сб. / Е.Н. Шапинская, В.А. Шапинский / АН СССР. Ин-т философии. – М.: ИФАН, 1991. – С. 3-33.
Shapinskaia, E.N. and Shapinskiy, V.A. (1991), *Postmodernizm i kultura* [Postmodernism and culture], IFAN, Moscow, Russia.

Цель. Актуализация и анализ проблемы трансформации аксиологии в современном обществе переходного типа в контексте постмодернистской мировоззренческой парадигмы.

Методика. Проведен анализ современной культурно-мировоззренческой ситуации в Украине и мире, в частности, основные проблемы современной цивилизации, связанные с глобализацией, мультикультурализмом, развитием постиндустриальных явлений в экономике и др. Рассмотрена постмодерная рефлексия как реакция на современную мировую ситуацию и

прогнозируемые возможные пути решения аксиологической проблемы через призму постмодернистской мировоззренческой парадигмы.

Результаты. *Проведенное исследование показало, что современное состояние цивилизации можно характеризовать как своеобразную точку бифуркации социального и духовного развития, перспективы выхода из которой во многом зависят от доминирующей модели интерпретации происходящего. Поэтому создание «проекта постмодерна» предполагает высокую ответственность автора: им задается способ моральной легитимации будущего. Динамика общественного сознания в западных странах, его развитие от модерна к постмодерну, а также, как следствие этой трансформации, ее выражение в социальной сфере, которая может быть проинтерпретирована как постмодернистские индикаторы, обуславливают необходимость выяснения исходных моментов, послуживших своеобразным показателем сегодняшней ситуации, в одно и то же время объективных и субъективных факторов, вызывающих сосуществование премодерна, модерна и постмодерна в западных странах. Поэтому выявление и осмысление полученных результатов может стать одним из камней в фундаменте создания обновленной, соответствующей времени аксиологии.*

Научная новизна. *Рассмотрены проблемы современной цивилизации через призму философской рефлексии постмодерна и указаны основные тенденции развития мировоззренчески духовного и культурологического развития мира с точки зрения аксиологической проблематики.*

Практическая значимость. *Прагматическая сторона данного исследования заключается в возможности применения полученных результатов для дальнейшей разработки современной аксиологии и внедрения ее в жизнь в современном обществе для решения глобальных проблем.*

Ключевые слова. *Аксиология, ценности, постмодернизм, современное общество, социальная реальность, трансформация современной аксиологии.*

Objective. *Updating and analysis of the problem transformation of axiology in modern transition society in the context of post-modern worldview paradigm.*

Methods. *The analysis of contemporary cultural and ideological situation in Ukraine and the world, and the main problems of the modern civilization of globalization, multiculturalism, post-industrial development in the economy, etc. Considered postmodern reflection as a reaction to the modern world situation and possible solutions to the projected axiological problems in the light of postmodern ideological paradigm.*

Results. *This scientific research showed that the present state of civilization can be characterized as a point of bifurcation of social and spiritual development of the prospects of which largely depends on the interpretation of the dominant model of what is happening. Therefore the creation of a «project of the postmodern» implies a high responsibility of the author: it is given by way of the moral legitimacy of the future. The dynamics of social consciousness in non-Western countries, its development from modern to postmodern, and, as a result of this transformation, its expression in the social sphere, which can be interpreted as indicators of postmodern necessitate determine starting points, which served as an indicator of the current situation, one and the same time the objective and subjective factors causing coexistence eremodern, modern and postmodern in non-Western countries. Therefore, the identification and interpretation of the results could be one of the bricks in the foundation of a renewed, corresponding to the time axiology.*

Academic novelty. *The problems of modern civilization through the lens of postmodern philosophical reflection, and the main trends in world outlook, spiritual and cultural development of the world are in terms of axiological problems.*

Practical importance. *Pragmatic side of this research is the ability to use the results to further develop and implement modern axiology it to life in a modern society for solutions to global problems.*

Key words. *Axiology, values, postmodernism, contemporary society, social reality, the transformation of modern axiology.*

Рекомендовано до публікації д-ром філос. наук,
проф. Андрєєвою Т.О. Дата надходження рукопису 05.10.2012 р.